

АКАДЕМІЧНА КУЛЬТУРА ТА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ЯК КОМПЕТЕНТІСНА СКЛАДОВА ЇХ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ

ACADEMIC CULTURE AND INTEGRITY OF APPLICANTS

AS A COMPETENT COMPONENT OF THEIR PROFESSIONAL DEVELOPMENT

У статті досліджено сутність академічної культури та її трактування різними науковцями. Розглянуто взаємозв'язок основних складових при запровадженні корпоративної культури та етичних принципів. Серед складових якісної освіти головними компонентами є кваліфікація педагогів, методи навчання, оцінювання результатів навчання, матеріально-технічне забезпечення навчальних закладів, репутація та бренд закладу, атмосфера навчального закладу.

Проаналізовано складові академічної культури та компетенції здобувачів освіти. Головними компетенціями які формуються в школі є навички читання та розуміння текстів, письма та усного мовлення, математичні навички. Компетенції, які формуються в вищому навчальному закладі на основі академічної культури є навички критичного та творчого мислення, вирішення проблем та розроблення проектів, нестандартного мислення, вміння працювати в команді, вироблення навичок дисципліни, самоорганізації та самонавчання, самовдосконалення та розвиток.

Запропоновано заходи, щодо поширення академічної культури серед здобувачів та викладачів в закладах освіти. Для учнів та студентів необхідно проводити інтерактивні заняття (дискусії, проекти, кейси), що стимулюють критичне мислення, спонукає до самостійного вирішення проблеми, власної точки зору та роботу в команді. Для викладачів забезпечити можливість постійного професійного розвитку шляхом участі в тренінгах, семінарах та конференціях. Створити платформу для обміну досвідом та кращими практиками між викладачами різних дисциплін. Для адміністрації закладів освіти розробити стратегію розвитку академічної культури в закладі освіти з чітко визначеними цілями та завданнями. Створити в закладі освіти атмосферу, яка сприяє творчості, інноваціям та критичному мисленню.

Академічна культура та доброчесність є важливим компонентом сучасного освітнього процесу. Формування професійних та доброчесних якостей у здобувачів освіти сприяє їх успішному майбутньому та професійному розвитку. Принципи академічної доброчесності наразі затверджені на державному рівні та підтримуються відповідною нормативною базою. Проблеми академічної доброчесності активно обговорюються на всіх рівнях освіти, однак досі не є обов'язковою складовою освітніх програм.

Ключові слова: академічна доброчесність, академічна культура, академічні компетенції здобувачів освіти.

The article explores the essence of academic culture and its interpretation by various scholars. It examines the relationship between the main components in the introduction of corporate culture and ethical principles. Among the key components of quality education, the main components are teachers' qualifications, teaching methods, assessment of learning outcomes, material and technical support of educational institutions, the institution's reputation and brand, and the atmosphere within the institution.

The article analyzes the components of academic culture and the competencies of learners. The main competencies developed in school include reading and comprehension skills, writing, oral communication, and mathematical skills. The competencies formed in higher education institutions based on academic culture include critical and creative thinking skills, problem-solving and project development, non-standard thinking, teamwork, discipline, self-organization, self-learning, self-improvement, and development.

Measures for promoting academic culture among students and teachers in educational institutions are proposed. For students and pupils, interactive activities (discussions, projects, case studies) should be organized to stimulate critical thinking, encourage independent problem-solving, the development of personal viewpoints, and teamwork. For teachers, opportunities for continuous professional development should be provided through participation in training sessions, seminars, and conferences. A platform for exchanging experiences and best practices between teachers of different disciplines should be created. For the administration of educational institutions, a strategy for developing academic culture in the institution should be devised with clearly defined goals and objectives. The institution should foster an environment conducive to creativity, innovation, and critical thinking.

Academic culture and integrity are essential components of the modern educational process. The development of professional and ethical qualities in learners contributes to their successful future and professional growth. The principles of academic integrity are now established at the state level and supported by relevant regulatory frameworks. Issues of academic integrity are actively discussed at all levels of education, but they have not yet become a mandatory part of educational programs.

Key words: academic integrity, academic culture, academic competencies of education seekers.

УДК 378

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/77.2>

Козинець А.О.,

завідувач навчальної частини
Приватного вищого навчального
закладу «Європейський університет»

Ягодзінський С.М.,

докт. філос. наук, професор,
проректор
Приватного вищого навчального
закладу «Європейський університет»

Постановка проблеми. В сучасних умовах швидкий розвиток технологій та доступність інформації призводять до того, що здобувачі освіти мають безліч джерел знань. Однак, не всі ці джерела є достовірними, а критичне мислення та вміння оцінювати інформацію стають все більш

важливими. У багатьох професіях необхідно постійне навчання, оновлення знань, опанування нових програмних продуктів та підвищення кваліфікації. Академічна культура та доброчесність допомагають здобувачам освіти ставати більш самостійними у навчанні, критично оцінювати

інформацію та використовувати її для професійного зростання. Здобувачі освіти повинні усвідомлювати, що отриманні ними знання без сторонньої допомоги є найціннішим надбанням, яке з ними залишиться назавжди. При отриманні знань повинні зважати на академічну культуру поведінки та відповідність її етичним принципам. Академічна доброчесність є основою для такого відповідального ставлення.

В умовах конкуренції та перенасиченням ринку праці фахівців споріднених професій, фахівці з високим рівнем академічної культури та доброчесності є більш затребувані на ринку праці, оскільки вони здатні швидко адаптуватися до змін, приймати самостійні рішення та ефективно працювати в команді.

Аналіз останніх досліджень. Питання академічної культури та етики розглядалися в працях дослідників з різних наукових сфер, серед яких Акініна Н.Л. [1], Болтянська Н.І. [6], Забіяка І.М. [2], Козинец А. [3], Кукса В.М. [5], Пак І. [8], Ромакін В.В. [11], Семенов О.М. [12] та ін. В нинішніх умовах без академічної культури та доброчесності будуть поширюватися корупція та незаконне збагачення за рахунок здобувачів освіти. Тому дана тема є актуальною з огляду на необхідність засудження не правомірних дій в освіті та необхідності імплементації принципів академічної доброчесності в закладах освіти [6].

Метою статті є дослідження академічної культури та доброчесності здобувачів як компетентісної складової їх професійного розвитку в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. В сучасних умовах академічна культура та дотримання етичних принципів поведінки є невід’ємною складовою

розвитку вищої освіти та майбутніх фахівців-професіоналів.

Академічна культура та доброчесність здобувачів – це сукупність цінностей, норм, правил і поведінки, які визначають якість освітнього процесу та сприяють формуванню відповідальних, критично мислячих і творчих особистостей. Цей комплекс понять охоплює не лише дотримання академічних норм (наприклад, відсутність плагіату, чесність на іспитах), але й розвиток таких якостей, як критичне мислення, креативність, комунікативні навички та соціальна відповідальність.

Академічну культуру розглядають як окрему компетентність, якою мають володіти всі студенти закладів освіти. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», «компетентність – здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей [9].

Вчені-науковці наводять поняття академічної культури з різних точок зору. Нижче наведено трактування академічної культури вітчизняними вченими (див. табл. 1).

Таким чином, академічна культура є багатограним поняттям, яке включає безліч складових: педагогічна майстерність та досвід, знання, особисті якості, вміння та професіоналізм вчителя, академічна комунікація, культура академічного письма та читання, культура розумової праці, переконання та нагадування, сприйняття та усвідомлення матеріалу.

Цінності академічної культури визначені в Бухарестській декларації етичних цінностей та принципів вищої освіти в Європі, серед яких

Таблиця 1

Трактування поняття академічної культури

№	Автор	Сутність категорії
1	Кравченко О. [4]	Академічна культура спрямована на розкриття особливостей освітньо-наукових систем, які дозволяють розглядати їх як унікальне культурне явище.
2	Забіяка І. [2]	Академічну культуру – систему цінностей, норм, правил, моделей поведінки, методів діяльності та принципів взаємодії, яка базується на педагогічно адаптованому досвіді науково-пізнавальної діяльності учасників процесу професіоналізації.
3	Ромакін В. [11]	Академічна культура – інтелектуально-етична система цінностей, мотивацій, переконань та сприйняття, які визначають професійну діяльність в освіті та науці.
4	Пак І. [8]	Академічна культура є історичним явищем, яке виникає на певному етапі розвитку цивілізації з появою перших європейських університетів, і саме з цього періоду з’являються зародки сучасної академічної культури. Вона змінюється паралельно зі зміною соціуму як такого й, насамперед, під впливом трансформаційних процесів у системі вищої освіти. Також вона є символічним утворенням, і як система символів передається від покоління до покоління за допомогою мови. Академічна культура є явищем, що має психологічний характер.
5	Семенов О. М. [12]	Академічна культура виявляється в багатьох аспектах: в культурі розумової праці, етичній культурі, культурі академічного читання і письма, академічній комунікації, академічній інформатиці, академічному менеджменті та ін.
6	Акініна Н.Л. [1, с. 11]	Академічна культура є показником рівня автономії та академічних свобод в університеті, інтелектуально-етичною системою цінностей, мотивацій, переконань і сприйняття, які характеризують професійну діяльність в освіті та науці.

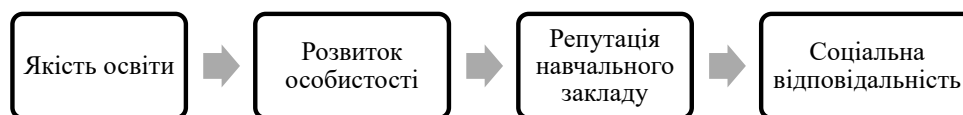

Рис. 1. Взаємозв'язок основних складових при запровадженні корпоративної культури та етичних принципів

Джерело: побудовано авторами на основі проведеного дослідження

виокремлюються академічна свобода, моральна та соціальна відповідальність, етика наукової та дослідницької діяльності, міжнародна співпраця.

Запровадження академічної культури та етичних норм та правил поведінки в закладах освіти, віддзеркалено відіб'ється на рівні знань та компетентностей здобувачів освіти.

На початку ланцюга взаємозв'язків основних понять (рис. 1) стоїть якість освіти. За складовою якість освіти. Розуміється поняття, яке охоплює не лише знання та навички, що здобувають здобувачі освітніх програм, а й загальний розвиток особистості, її знання, навички, досвід, готовність до життя в сучасному світі.

Якість освіти – це комплексна система, яка включає в себе: актуальність навчальних програм, відповідність сучасним вимогам ринку праці, підтримка стейкхолдерів, роботодавців, замовників освітньої послуги.

Для забезпечення якісної, доброчесної освіти та для боротьби з обманом і плагіатом створенні міжнародні організації: Міжнародний центр академічної доброчесності (The International Center for Academic Integrity (ICAI) [18], Платформа Ради Європи з етики, прозорості та доброчесності в освіті (ETINED) [14], Мережа агенцій із забезпечення якості вищої освіти Центральної та Східної Європи (CEENQA) [13], Міжнародна мережа агентств із забезпечення якості у вищій освіті (INQAANE) [6], Європейська асоціація із забезпечення якості вищої освіти (ENQA) [15]. Також ще затверджені: «Перелік етичних стандартів» розроблений Асоціацією міжнародних освітян (NAFSA), «Етичний кодекс» розроблений Національною Освітньою Асоціацією, «Етичний кодекс членів Фулбрайтівського товариства України» (2007), Європейська хартія для науковців (2005), «Кодекс репутації академічних працівників».

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності у вищих навчальних закладах регламентується Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову та технічну діяльність». Також в Україні функціонує Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти [7], яке впроваджує принципи академічної доброчесності у національній системі освіти. Ця організація підписала низку договорів про співпрацю

і дотримання норм, принципів академічної доброчесності в освіті та науці. Також був розроблений та впроваджений Проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project – SAIUP) [10]. Цей проєкт впроваджується за сприяння Міністерства освіти України в закладах освіти та розрахований на чотири роки. Метою проєкту є підтримка стійких змін в освіті України, формування академічної доброчесності як важливої складової трансформації української освітньої системи. За допомогою цього проєкту в низці навчальних закладів було запроваджено освітні програми з «Основ академічної доброчесності», зокрема і в ПВНЗ «Європейський університет» на всіх перших курсах.

Якісна освіта передбачає впровадження навчальними закладами новітніх, інноваційних та інтерактивних методик викладання навчальних дисциплін (див. рис. 2).

Далі розглянемо головні складові якісної освіти.

За складовою *кваліфікація педагогів* розуміється сукупність знань, умінь і особистісних якостей, необхідних для ефективного здійснення педагогічної діяльності. Вона є одним з найважливіших факторів, що впливають на якість освіти.

Вчитель – це провідник знань. Кваліфікований вчитель не лише передає знання, але й формує особистість учня, розвиває його критичне мислення, творчі здібності, соціальні навички. Кожен вчитель при викладанні свого предмету повинен

Рис. 2. Складові якісної освіти

Джерело: розроблено авторами на основі проведеного дослідження

наголошувати на самостійності власної роботи та дотримання принципів академічної доброчесності.

Далі розглянемо складову *методи навчання* – це сукупність прийомів, за допомогою яких вчитель організовує навчальний процес і доводить навчальний матеріал до здобувачів (учнів). Вибір методу залежить від багатьох факторів: віку учнів, предмета, мети заняття (уроку), індивідуальних особливостей класу.

За складовою якісної освіти – *оцінювання результатів навчання*. Оцінка дозволяє здобувачу (учню) зрозуміти, що він вже знає, а що ще потрібно вивчити. Позитивна оцінка мотивує здобувачів освіти (учнів) до подальшого навчання, а негативна – спонукає до додаткових зусиль. Оцінка допомагає виявити прогалини в знаннях і своєчасно їх усунути. За результатами оцінювання вчитель може зробити висновки про ефективність обраних методів навчання і внести необхідні корективи. А також дозволяє визначити рівень готовності учнів до переходу на наступний етап навчання.

Матеріально-технічне забезпечення навчання теж є важлива складова, яка включає сукупність засобів, обладнання, приміщень та інших матеріальних ресурсів, необхідних для організації ефективного навчального процесу. Воно відіграє важливу роль у створенні сприятливих умов для навчання і розвитку учнів. Сучасне обладнання, ергономічні меблі, достатнє освітлення – все це сприяє підвищенню ефективності навчання. Новітні технології, такі як комп'ютери, інтерактивні дошки, лабораторне обладнання, дозволяють використовувати різноманітні методи навчання, робити його більш цікавим і ефективним.

Складова якісної освіти *репутація та бренд навчального закладу* включає не просто назву чи логотип. Це комплексний образ, який формується в свідомості учнів, батьків, потенційних абітурієнтів, партнерів та суспільства загалом. Це те, що відрізняє один заклад від іншого, приваблює учнів і формує його імідж.

Також є важливою складовою *атмосфера в навчальному закладі*, яка передбачає психологічний клімат, який панує в школі, коледжі чи університеті. Це відчуття, яке виникає у кожного, хто переступає поріг навчального закладу. Від того, яка атмосфера панує в закладі, залежить багато чого: від мотивації до навчання до загального самопочуття учнів, здобувачів і вчителів.

Перейдемо до наступної складової академічної культури – *розвиток особистості* (рис. 2). Навчання в закладах освіти та вищих навчальних закладах дозволяє учню та здобувачу вищої освіти збагатити свої знання та навички, опанувати нові навчальні програми та досягти успіхів у професійному зростанні. Отримання якісної освіти дозволяє розкрити потенціал, розвинути таланти та

виробити нові інтереси, які кожен здобувач зможе реалізувати в майбутньому. Випускники навчальних закладів, які впроваджують принципи академічної доброчесності в майбутньому будуть мати змогу знайти престижну роботу та побудувати успішну кар'єру.

Репутація в навчальному закладі як складова академічної культури є важливою складовою якісної освіти. Це є обличчя навчального закладу, його імідж, який формується в свідомості суспільства. Це те, що відрізняє один заклад від іншого, приваблює учнів, здобувачів, батьків, вчителів та партнерів. А також визначає успіх навчального закладу в довгостроковій перспективі.

Ще однією складовою академічної культури є *соціальна відповідальність*. Навчальний заклад який дотримується принципів академічної доброчесності повинен бути соціально відповідальним перед батьками, громадою та суспільством. Тому, навчальні заклади повинні активно брати участь у громадських проектах, благодійних заходах, екологічних заходах та підтримкою обдарованої молоді та талантів навчального закладу.

Підсумовуючи можна зазначити, що академічна культура – це складне поняття, яке охоплює якість освіти, розвиток особистості, репутацію та соціальну відповідальність навчального закладу. Академічна культура – це не просто сукупність знань та навичок, які здобуваються в університеті. Це складний комплекс цінностей, норм, правил, традицій та способів взаємодії, які формують особливе середовище для навчання та досліджень. Це те, що відрізняє академічне середовище від інших сфер життя і створює умови для розвитку науки, освіти та культури.

Кожен студент, учень, абітурієнт повинен піклуватися про свою сласну культуру поведінки та академічну культуру. Самостійно, без списування та запозичення чужих думок навчатися. Тільки те, що вивчить, засвоїть кожен учень чи студент власними силами стане йому на допомогу в майбутньому, в його професійному зростанні та розвитку. Цей набір навичок і формують академічні компетенції. Академічні компетенції – це набір знань, умінь та навичок, необхідних для успішного навчання. Вони допомагають учням та здобувачам ефективно засвоювати навчальний матеріал, вирішувати різноманітні завдання та досягати поставлених цілей.

Розвинені академічні компетенції дозволяють учням та здобувачам легко адаптуватися до нових умов навчання, самостійно здобувати знання та розвиватися протягом усього життя, легше адаптуються до змін і мають більше шансів на успішну кар'єру. Академічні компетенції готують учнів до життя в сучасному світі, де постійно змінюються вимоги до знань та умінь.

Головними компетенціями які формуються в школі є навички читання та розуміння текстів, письма та усного мовлення, математичні навички.

Компетенції які формуються в вищому навчальному закладі на основі академічної культури є навички критичного та творчого мислення, вирішення проблем та розроблення проєктів, нестандартного мислення, вміння працювати в команді, вироблення навичок дисципліни, самоорганізації та самонавчання, самовдосконалення та розвиток.

На формування зазначених компетенцій впливають також сім'я – сімейні цінності, виховання, приклад батьків. Школа та вищий навчальний заклад в свою чергу запроваджуючи академічна доброчесність в програмах курсів, методах навчання, ставленні викладачів до академічної доброчесності сприяють виробленні в учнів та здобувачів доброчесної поведінки в навчанні. В університетах, інститутах та коледжах повинна бути запроваджені етичні кодекси та принципи академічної доброчесності.

В цілому в суспільстві необхідно пропагувати соціальні норми, академічні цінності, академічна культура та доброчесність, а також приклади успішних людей, які досягли успіхів саме своєю доброчесною працею.

Далі наведемо заходи з популяризації та поширення академічної культури та доброчесності в Україні (рис. 3).

Серед заходів з популяризації академічної культури та доброчесності можна виділити окремо заходи для учнів та студентів, викладачів та адміністрації закладів.

Для учнів та студентів необхідно проводити інтерактивні заняття (дискусії, проєкти, кейси), що стимулюють критичне мислення, спонукає до самостійного вирішення проблеми, власної точки зору та роботу в команді. Також доцільно створювати платформу для обговорення наукових тем, презентацій власних досліджень та спілкування з однодумцями. Організувати конкурси наукових робіт, які стимулюють студентів до проведення власних досліджень та розробки інноваційних ідей. Створити систему менторства, за якою досвідчені науковці та викладачі допомагають студентам у їхніх наукових дослідженнях. Забезпечити вільний доступ до наукових баз даних та електронних бібліотек. Сприяти участі студентів у програмах академічного обміну для розширення їх світогляду та набуття досвіду навчання в інших країнах. Залучати батьків до участі в житті закладу освіти та підтримки академічних прагнень своїх дітей.

Для викладачів забезпечити можливість постійного професійного розвитку шляхом участі в тренінгах, семінарах та конференціях. Створити платформу для обміну досвідом та кращими практиками між викладачами різних дисциплін. Стимулювати викладачів до розробки нових методів навчання та використання сучасних технологій. Створити умови для проведення наукових досліджень викладачами та залучення студентів до цієї діяльності.

Для адміністрації закладів освіти розробити стратегію розвитку академічної культури в закладі освіти з чітко визначеними цілями та завданнями. Створити в закладі освіти атмосферу, яка сприяє творчості, інноваціям та критичному мисленню [5]. Забезпечити заклад освіти необхідним обладнанням та ресурсами для проведення наукових досліджень та інноваційних проєктів. Співпрацювати з іншими закладами освіти, науковими установами та бізнесом для обміну досвідом та реалізації спільних проєктів. Активно пропагувати принципи академічної доброчесності серед усіх учасників освітнього процесу та мотивувати викладачів. Мотиваційний процес має бути відкритим для персоналу та надавати рівні можливості для кар'єрного розвитку та отримання відповідної винагороди за його результати, що підвищує загальний рівень науково-освітнього процесу вищого навчального закладу [3, с. 173].

Також необхідно співпрацювати з громадськими організаціями, які займаються розвитком освіти та науки. Активно використовувати сучасні технології для навчання та досліджень.

Рис. 3. Заходи з поширення та популяризації академічної доброчесності в Україні

Джерело: розроблено авторами на основі проведеного дослідження

Отже, академічна культура та доброчесність є важливим компонентом сучасного освітнього процесу. Формування цих якостей у здобувачів сприяє їх успішному майбутньому та розвитку суспільства в цілому. Принципи академічної доброчесності наразі затверджені на державному рівні та підтримується відповідною нормативною базою. Проблеми академічної доброчесності активно обговорюються на всіх рівнях освіти, однак досі не є обов'язковою складовою освітніх програм.

Керівникам навчальних освітніх закладів необхідно активно впроваджувати кодекси академічної доброчесності, принципи, норми та наводити приклади на свої заняттях, яка праця та освіта є не доброчесною. Система академічної доброчесності в закладах вищої освіти є безперервним процесом, над яким повинні працювати всі учасники освітнього процесу, постійно вдосконалюючи механізми ефективної взаємодії.

Учні та студенти повинні усвідомлювати, що самостійно здобуті знання є найціннішим їх скарбом та надбанням. Для цього необхідно дотримуватися академічної доброчесності, культури та етичних норм поведінки. Такі знання стануть міцним фундаментом для майбутнього професійного їх зростання та розвитку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Акініна Н.Л. Академічна культура викладача ВНЗ. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2016. Вип. 22. С. 8–17.
- Забіяка І. М. Теоретичні аспекти формування академічної культури студентів в умовах сучасного університету. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Луцьк. 2016. Вип. 51 (104). С. 144–150.
- Козинець А. Функціональні особливості управління мотивацією працівників закладів вищої освіти. *Вісник Хмельницького національного університету* 2022, No 2, Том 2. С. 166–175 URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/02/vknu-es-2022-n2t2304_28.pdf (дата звернення: 20.11.2024).
- Кравченко О. В. Культурологія у вимірах традицій академічної культури. *Культура України*. Вінниця. Вип. 42. 2013. С. 439–450.
- Кукса В.М., Полях К.В. Управління персоналом: нові тенденції та загрози. *Електронне наукове видання міжнародний науково-практичний журнал «Фінансовий простір»*. 2020. № 1. (37). С. 91-101.
- Болтянська Н.І., О.В. Болтянський, О.І. Подашевська, Н.Г. Серебрякова, О.І. Субочев Академічна культура в науці та освіті: причини академічної недоброчесності. *Збірник науково-методичних праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Д. Моторного*. 2021. Вип. 24. С. 121–128.
- Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. URL: <https://naqa.gov.ua/> (дата звернення: 20.11.2024).
- Пак І. В. Академічна культура українського студентства: фактори формування та особливості прояву : дис. ... канд. соціол. наук : 22.00.04 / Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Харків, 2019. 251 с.
- Про освіту: закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/card/2145-19> (дата звернення: 25.11.2024).
- Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project – SAIUP). URL: <https://saiup.org.ua/pro-proekt/> (дата звернення: 25.11.2024).
- Ромакін В. В. Мотивації, переконання та поведінка українських і американських студентів бакалаврату щодо норм академічної культури. URL: <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2010/136-123-6.pdf> (дата звернення: 25.11.2024).
- Семенов О. М. Академічна культура дослідника: європейський та національний контексти : навчальний посібник. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 216 с.
- Central and Eastern European Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education (CEENQA). Мережа агенцій із забезпечення якості вищої освіти Центральної та Східної Європи. URL: <https://www.ceenqa.org/> (date of application: 25.11.2024).
- Council of Europe Platform on Ethics, Transparency and Integrity in Education (ETINED). Платформа Ради Європи з етики, прозорості та доброчесності в освіті. URL: <https://www.coe.int/en/web/portal/home> <https://www.ceenqa.org/> (date of application: 28.11.2024).
- European Association for Quality Assurance in Higher Education. (ENQA) Європейська асоціація із забезпечення якості вищої освіти. URL: <https://www.enqa.eu/about-enqa> (date of application: 28.11.2024).
- International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education (INQAАHE). Міжнародна мережа агентств із забезпечення якості у вищій освіті. URL: <https://www.inqaаhe.org/> (date of application: 28.11.2024).
- Білик В.В., Шпильова В.О., Козинець А.О. Академічна чесність та її важливість у вищій освіті: вплив інноваційних технологій. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024 рік. Том 9. № 3. С. 10–15. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-3-1>
- International Center for Academic Integrity (ICAI). Міжнародний центр академічної доброчесності. URL: <https://academicintegrity.org/> (date of application: 28.11.2024).